YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№2

Google Scholar · OPEN ACCESS · ULRICHSWEB GLOBAL SERIALS DIRECTORY · OpenAIRE · ROAD · НАУЧНАЯ ЭЛЕКТРОННАЯ БИБЛИОТЕКА LIBRARY.RU
Academic Resource Index ResearchBib · ISSN INTERNATIONAL STANDARD SERIAL NUMBER INTERNATIONAL CENTRE · CYBERLENINKA · BASE · INDEX COPERNICUS INTERNATIONAL · Crossref

ISSN: 2992-8982
https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/
2026

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, fevral.

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:
Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:
Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 40
Faxriddinov Temur Faxriddin o'g'li

TEMIR YO'L YO'LLARINI TA'MIRLASH KORXONALARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH OMILLARI 46
Allabergenov Sherzod Maksudbayevich

BANKLARNI TRANSFORMATSIYALASH JARAYONIDA INVESTITSION KREDITLASHNING XORIJ TAJRIBASI 51
Tuxsanov Eldor Dilmurod o'g'li

O'ZBEKISTONDA BUDJET OCHIQLIGINI TA'MINLASH BO'YICHA QONUNCHILIK BAZASINING EVOLYUTSIYASI VA RIVOJLANISH BOSQICHLARI....55
Mamanov Alisher Umbarovich

ENERGETIKA TARMOG'I KORXONALARIDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASH YO'LLARI 60
Xamdamova Gavxar Absamatovna

SMART UNIVERSITET MODELINING XALQARO TAJRIBASI VA UNI YANGI O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIGA MOSLASHTIRISH MASALALARI 65
Saloxiddinova Sitora Baxodir qizi

IJTIMOIY OBYEKTLARDA QURILISH XIZMATLARINI MOLIYALASHTIRISHNING NAZARIY – ASOSIY TAMOYILLARI....68
Gapparov Azim Qayumovich

QURILISH MATERIALLARI SANOATI KORXONALARINING ISHLAB CHIQARISH FAOLIYATIGA RAQAMLI TRANSFORMATSIYANI JORIY ETISH ORQALI RAQOBATBARDOSHLIKNI TA'MINLASH....72
Zaripov Shoxboz Alijon o'g'li

O'ZBEKISTONDA MASOFAVIY BANK XIZMATLARINING IQTISODIY VA IJTIMOIY BARQARORLIKKA TA'SIRI....75
Xolmatova Asila Menglimurod qizi

РОЛЬ GREEN BONDS В МЕЖДУНАРОДНОЙ ФИНАНСОВОЙ СТРАТЕГИИ КОММЕРЧЕСКИХ БАНКОВ 81
Н.Т. Бекназарова

BARQAROR RIVOJLANISH SHAROITIDA EKOLOGIK BOSHQARUV VA AUDIT....86
Shaymatova Nargiza Ashurovna

NORASMIY IQTISODIYOTNING MAVJUDLIGINING NAZARIY MASALALARI VA UNI ANIQLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI 93
Alimardonov G'ayratjon Nuraliyevich

DIGITAL TWIN–BASED DECISION SUPPORT FOR COST OPTIMIZATION AND RISK MANAGEMENT IN INFRASTRUCTURE SYSTEMS 99
Nelyufar Umarovna Dadabayeva

PAXTA BO'LAKCHASINING OG'MA TO'RLI YUZA SIRTI BO'YLAB HAVO OQIMI TA'SIRIDAGI HARAKATINING MATEMATIK MODELI 108
Karimov Abdusamat

АДАПТИВНОСТЬ НАЦИОНАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКИ К ВНЕШНИМ РИСКАМ И ГЕОЭКОНОМИЧЕСКИМ ТЕНДЕНЦИЯМ 115
Бабаджанов Шухрат Атхамович

"TIBBIYOT BOZORINING UZLUKSIZ RIVOJLANISHI UCHUN MEXANIZMLARNI TAKOMILLASHTIRISH YONDASHUVLARI" 120
Abdumalikov Shoxjahon Jaloliddin o'g'li

KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MEHNAT BOZORI RIVOJLANISHIDAGI ROLI VA BANDLIKKA TA'SIRI....124
Egamberdiyev Abdujabbor Xusanovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

XORAZM VILOYATIDA ETNOGRAFIK TURIZMNI BARQAROR RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING AHAMIYATI 129
Ro'zimatova Shaxlo Baltaboy qizi

THE FEAR OF MISSING OUT (FOMO) EFFECT IN ADVERTISING AND ITS NEUROPSYCHOLOGICAL IMPACT ON IMPULSE BUYING 134
Negmatov Nodir Nozimovich

O'ZBEKISTONDA TRANSPORT XIZMATINI TASHKIL ETISHNING ASOSIY IQTISODIY KO'RSATKICHLARI VA TENDENSIYALARI TAHLILI 139
Aytiyeva Sevara

TO'QIMACHILIK SANOATIDA INVESTITSION LOYIHALARNI BOSHQARISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION YONDASHUVLAR 144
Qurbonov Jasurbek Pozilovich

YASHIL IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA O'ZBEKISTON UCHUN AHAMIYATI 149
Abdullayeva Matluba Nematovna, Nuriddinov Kamoliddin Faxriddin o'g'li

XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA KICHIK KORXONALAR RAQOBATBARDOSHLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI 155
Axmedov Sanjar Temur o'g'li

POPULATION IMPACT ON CONSUMER CULTURE AND NATIONAL ECONOMIC GROWTH 160
Rustamov Sheroz Oblokulovich

AVTOTRANSPORT KORXONALARINING IQTISODIY KO'RSATKICHLARI TAHLILI VA ULARNI YAXSHILASHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR 164
Laylo Akbarova, Komolov Adxam Dilshod o'g'li

MODELING THE DIFFUSION OF DIGITAL BANKING ADOPTION IN UZBEKISTAN: EVIDENCE FROM TBC BANK USING THE BASS DIFFUSION MODEL AND A HYBRID REGRESSION APPROACH 169
Feruza Nabieva

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA EKOLOGIK XARAJATLARNI BUXGALTERIYA HISOBIDA AKS ETTIRISH VA BAHOLASH 176
Rabbimov Elbek Abdulloyevich, G'afforov Ilhom Ilyosjonovich, Ergashev Olloyor Furqat o'g'li

O'ZBEKISTONNING YANGI BOZORLARGA CHIQISHIDA FAOL MARKETING VOSITALARIDAN FOYDALANISHNING INTEGRALLASHGAN MODELI 183
Baqoyev Sunnatillo Burxon o'g'li

O'ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATIGA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI JORIY ETISHNING ILMIY-KONSEPTUAL ASOSLANISHI 188
Salaydinov Shodiyor Nizom o'g'li

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT PORTFELI SIFATINI OSHIRISH VA KREDIT RISKINI BOSHQARISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH 194
Turg'unov Nodirbek Muminjanovich

SANOAT KORXONALARI TUZILMASINI TAKOMILLASHTIRISH MEXANIZMI 198
Jabborov Elbek Erkin o'g'li

SOLIQ STAVKALARINI TABAQALASHTIRISHNING TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANISHGA TA'SIRI 202
Abduraimova Nigora Abdugapparovna

MINTAQALAR IQTISODIY RIVOJLANISHIDAGI TAFOVUTLARNI KAMAYTIRISHNI TA'MINLASHDAGI XORIJ MAMLAKATLAR TAJRIBASI 208
Egamov Temur Muzaffarovich

RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI MOLIYAVIY RAG'BATLANTIRISH IMKONIYATLARI 213
Baxriddinov Nodirbek Zamirdinovich

MINTAQA IQTISODIYOTINI BARQAROR RIVOJLANTIRISHDA XIZMATLAR SOHASINING O'RNI VA OBYEKTIV ZARURLIGI 217
Achilova Firuza Kurbanovna

INVESTITSIYALARNI JALB ETISH ORQALI MAXSUS IQTISODIY ZONALARNING SAMARADORLIGINI OSHIRISH 222
Ergashev Olim

KICHIK BIZNES INNOVATSION FAOLIYATINING RIVOJLANISHIDAGI ASOSIY TENDENSIYALAR 227
Amirov Zubaydulla Toir o'g'li

KICHIK BIZNESNI RIVOJLANTIRISHDA YOSHLAR TADBIRKORLIGINING O'RNI VA AHAMIYATI 233
Isakjanova Saboxat Muhamedovna

KORPORATIV BOSHQARUV TIZIMIDA AKSIYADORLAR HUQUQLARINI HIMOYA QILISH MEXANIZMLARINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISH 238
Xakimov Uchkun Xamitovich

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA MILLIY MAKROIQTISODIY SIYOSATNI TAKOMILLASHTIRISH YO'NALISHLARI 242
Mardanova Ra'no Isakovna

XUSUSIY VA DAVLAT SHIFOXONALARI UCHUN RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARINI QIYOSIY TAHLIL 246
Yakubov Temur G'anibekovich

RAQAMLI SOG'LIQNI SAQLASH TIZIMIDA RESURS SAMARADORLIGI VA IQTISODIY NATIJADORLIK MODELI 250
Ziyodullayev Qahramon

"MILLIY TURIZM SITUATSION-MONITORING MARKAZI" VA "YASHIL TUROPERATORLAR" FAOLIYATINI SHAKLLANTIRISH ISTIQBOLLARI 254
Toshev Akmal Salimovich

RISK-MENEJMENT VA MOLIYAVIY BARQARORLIK O'ZARO BOG'LIQLIGINING KONSEPTUAL MODELINI SHAKLLANTIRISH TAMOYILLARI 261
Madaminov Bekzod Allayarovich

O'ZBEKISTONDA YASHIRIN IQTISODIYOT: BAHOLASH METODOLOGIYASI, DINAMIKASI VA QISQARTIRISH ISTIQBOLLARI (1996 – 2026-YILLAR TAHLILI) 266
Djumanova Rano Fayzullayevna

OLIY TA'LIM SIFATINI BAHOLASHDA MAJMUALI DIAGNOSTIK MODELNING AMAL QILISH XUSUSIYATLARI 272
Xo'jaxanov Ma'rufxon Xamidxonovich

TIJORAT BANKLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI 278
Vafiyev Raxim Xalimjonovich

INVESTITSIYA LOYIHALARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI 282
Nigora Nurmatova

BANK SEKTORINING INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISHDAGI STRATEGIK O'RNI 287
Abdumavlonov Abdumutal Abdumajid o'g'li

O'ZBEKISTON KORXONALARIDA UZOQ MUDDATLI MOLIYAVIY INVESTITSIYALAR HISOBINI TAKOMILLASHTIRISH 291
Allabergenova Nilufar Shermetovna

O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA TA'MINOTLI YIRIK KREDITLAR ASOSIDA QIMMATLI QOG'OZLAR CHIQARISH ORQALI RESURS BAZASINI KENGAYTIRISH MEXANIZMLARI 298
Ahmedov Akbarali Sultonmurodovich

"MINTAQA SANOATI SALOHIYATIDAN FOYDALANISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARI" 306
Abdinazarov Xusan Shaymanovich

BUDJET TASHKILOTLARI FAOLIYATIDA MAJBURIYATLAR: MAZMUNI, TURLARI VA TARKIBI 309
Jabbarova Charos Aminovna

ATROF-MUHIT VA EKOLOGIK IQTISODIYOT: TURIZM XIZMATLARI BOZORIDA RESURSLARDAN OQILONA FOYDALANISH VA UNING RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH 316
Alikulov Samar Abdirashidovich

O'ZBEKISTON TURIZM INDUSTRIYASI RIVOJLANISHIDA FORSAYT TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH 322
Turdibekov Xasan Ibragimovich

АНАЛИЗ ДЕБИТОРСКОЙ И КРЕДИТОРСКОЙ ЗАДОЛЖЕННОСТИ ХОЗЯЙСТВУЮЩЕГО СУБЪЕКТА 329
Камолова Феруза Кахрамоновна

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

TASHQI QARZNING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRI: QARZ BARQARORLIGINI BAHOLASH MODELLARI ASOSIDA O'ZBEKISTON MISOLIDA TAHLIL 333
Olloyorova Kumushoy Ahmad qizi, Tashmuxamedova Yayra Atxamovna

XO'JALIK YURITUVCHI SUBYEKTLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA SOLIQLARNI TARTIBGA SOLISHNING TAHLILI 339
Kudiyarov Kishibay Ramatullaevich

KORXONALAR FAOLIYATINING IQTISODIY BARQARORLIGINI TA'MINLASHNING XORIJ TAJRIBASI 343
Iminova Nargizaxon Akramovna

SUG'URTA KOMPANIYALARINING TO'LOVGA QOBILIYATLILIGINI BOSHQARISHDA RISKLAR VA RISK-MENEJMENTNING O'RNI 350
Xalikulova Shirin Utkir qizi

BUDJET TASHKILOTLARIDA BUXGALTERIYA HISOBI VA HISOBOTINI XALQARO STANDARTLAR ASOSIDA TAKOMILLASHTIRISHDAGI MUAMMOLAR VA KAMCHILIKLAR 354
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Xasanboyeva Muyassar Ubaydullayevna

XUSUSIY KORXONALARDA KADRLAR MENEJMENTI SAMARADORLIGINI OSHIRISH 358
Alimova Dildora Damirovna

BANK TRANSFORMATSIYASI TUSHUNCHASI VA UNING MENEJMENTDAGI O'RNI 363
Rajabov Oybek Panjievich

O'ZBEKISTON OZIQ-OVQAT SANOATIDA ISHLAB CHIQARISH SAMARADORLIGINING HOZIRGI HOLATI VA RIVOJLANISH TENDENSIYALARI 367
Eshtemirova Anora Norboy qizi

BOZOR KONYUNKTURASIGA MOS PIYOZ YETISHTIRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI 371
Sadikova Shohida Obidqul qizi

HUDUDLARDA MAISHIY XIZMATLAR SOHASINI KLASTERLASH VA RESURS SAMARADORLIGIGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR TAHLILI 375
Normurodova Zebo Eshmaxmatovna

XUSUSIY VA KORPORATIV TUZILMALARDA AUDITORLIK TEKSHIRUVI HAMDA AUDITORLIK XULOSASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI 380
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Ubaydullayev Toxirjon Abdullajanovich

YIRIK VA KICHIK BIZNES O'RTASIDA KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI 385
Nasirova Kamola Alimovna

MOLIYAVIY HISOBOTLARNING QAROR QABUL QILISH JARAYONIDAGI IQTISODIY ROLI 394
Xolmirzayev Ulug'bek Abdulazizovich, Yahyayeva Ra'no Raximovna

DIRECTIONS FOR IMPROVING INVESTMENT POLICY IN THE CONDITIONS OF DIGITAL ECONOMY (EXPERIENCE OF UZBEKISTAN) 400
Khatamov Nurbek Achildiyevich, Sharifi Abdul Fatah

DAVLATNING FISKAL VA MONETAR SIYOSATI UYG'UNLIGINING IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TA'SIRINI BAHOLASH 405
Uralov Shavkat Maxramovich

SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA BIZNES JARAYONLARINI AVTOMATLASHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGI 410
Yusubov Muzaffar Alimbayevich

BANKLARDA RAQAMLASHTIRISH JARAYONINING MIJOZLAR QONIQISH DARAJASIGA TA'SIRI 414
Ro'ziboyev Shuxrat Komilovich

BOJ-TARIF SIYOSATI METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ILMIY-AMALIY YO'NALISHLAR 418
Pardayev Ilhomjon G'ulom o'g'li

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUVNI TAKOMILLASHTIRISHDA BOSHQARUV KADRLARINING KOMPETENSIYASI 424
Mahsutaliyev Abdusalom Hasanovich

ZIYORAT TURIZMIDA DESTINATSIYA VA GEOAXBOROT TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH 433
Qosimov Jahongir Ro'ziboyevich, Suyunova Nilufar

YEVROPA DAVLATLARIDAGI KORXONALARDA MOLIYAVIY REJALASHTIRISH AMALIYOTINING TAHLILI VA ULARDAN O'ZBEKISTON MOLIYA TIZIMIDA QO'LLASH MASALALARI 440
Pardayev Jamshid Muzaffarovich

TASHKILOTNING RAQAMLI TRANSFORMATSIYA LOYIHALARINI BOSHQARISH 446
Xasanov Odilxon Kaxxorovich

O'ZBEKISTON TURIZM SANOATINING XALQARO RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISHDA STRATEGIK MARKETING TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH 450
Kobilova Shozoda Timurovna, Isxakova Sarvar Ayubovna

THE ROLE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN LABOR THEORY: EVOLUTION, CHALLENGES AND FUTURE PROSPECTS 456
Tukhliyev Bakhodir Adinaevich

ОСОБЕННОСТИ ПРОЦЕССА ПЕРВОГО ПРИМЕНЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ФИНАНСОВОЙ ОТЧЕТНОСТИ В СИСТЕМЕ УЧЕТА И ОТЧЕТНОСТИ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 460
Астанов Зафар Муродуллаевич

TA'LIM MUASSASALARIDA O'QITISH SIFATINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR PLATFORMALARINI YARATISH VA ULARDAN FOYDALANISH IMKONIYATLARI 466
To'xtamisheva Dilrabo Shermonovna

KICHIK VA O'RTA BIZNESNI YASHIL IQTISODIYOT TAMOYILLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISHNING INNOVATSION MEXANIZMLARI 472
Norboyev Sarvar Azodovich

MINTAQAVIY RIVOJLANISHDA INVESTITSIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI 476
Xatamova Manzura Ochildiyevna, Safarov Botir Isaq o'g'li

MAXSUS IQTISODIY ZONALARDA SOLIQ MA'MURIYATCHILIGINI TAKOMILLASHTIRISHNING METODOLOGIK YONDASHUVLARI 482
To'rayeva Nafisa Odiljonovna

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARINI RIVOJLANTIRISHNING PUL MUOMALASI BARQARORLIGIGA TA'SIRINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI 487
Xazratkulov O'ktamjon Xikmatullayevich

O'ZBEKISTONDA TAKSI XIZMATLARI BOZORIDA INSTITUSIONAL ISLOHOTLARNING IQTISODIY AHAMIYATI 491
Jaloliddinov Anvar Jaloliddin o'g'li

EKOLOGIK TANGLIK SHAROITIDA QISHLOQ XO'JALIGIDA YERLARDAN FOYDALANISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH 497
Kudiyarov Aybek Alisherovich

BANK LIKVIDLIGINI BOSHQARISHDA ZAMONAVIY METODOLOGIK YONDASHUVLAR 502
Sulaymanov Samandarboy Adhambek o'g'li

IQTISODIY FAOLIYAT TURLARI BO'YICHA SANOAT ISHLAB CHIQARISH TARKIBIY O'ZGARISHLARNI BAHOLASH 509
Almardanova Farzona Tulkin qizi, Kasimov Azamat Abdukarimovich

QUYI AMUDARYO IQTISODIY MINTAQASI CHEGARABO'YI HUDUDLARINING TURISTIK IMKONIYATLARI 515
Djumabayeva Shaira Xalillayevna

SURXONDARYO VILOYATIDA ULGURJI SAVDO HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODELI YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH 522
Turopova Sohiba Djumanazarovna

MINTAQADA INNOVATSION USULDA BALIQ YETISHTIRISHNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI 531
Davranov Odil Jumanazarovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

ISHLAB CHIQARISH XARAJATLARI VA MAHSULOT TANNARXINING BOSHQARUV TAHLILINI AMALGA OSHIRISH USULLARI 538
Xamidova S.Ya.

STRATEGIES FOR INCREASING COMPETITIVENESS IN DEVELOPING EXPORT ACTIVITIES IN SMALL ENTERPRISES 544
Nasridinova Shokhida Taufikovna

SANOAT KORXONALARINI BOSHQARISHDA ILMIY-NAZARIY QARASHLAR 551
To'g'onov Ibroximxo'ja

XUSUSIY TIJORAT BANKLARINING MOLIYAVIY RESURSLARINI MUSTAHKAMLASHNING NAZARIY VA AMALIY ASOSLARI 555
Xolmatov Dilmurod Maxmudjonovich

PENSIYA JAMG'ARMASI DAROMADLARI SHAKLLANISHI MASALALARI 562
Sherjonov Doniyor Saparbaevich

EKSPORT VA VALYUTA OPERATSIYALARINING NAZARIY VA HUQUQIY ASOSLARI 566
Sobirova Xilola Rustam qizi

SURXONDARYO VILOYATIDA AHOLI JON BOSHIGA CHAKANA SAVDO AYLANMASI HAJMI KO'RSATKICHLARINI ARIMA MODELI YORDAMIDA PROGNOZLASHTIRISH 571
Qudratova Shahnoza Shuhrat qizi

XO'JALIK JAMIYATLARIDA BOSHQARUV ORGANLARI FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH 579
Valijonov Akmaljon

XIZMATLAR IQTISODIYOTI VA UNI RIVOJLANISHNING NAZARIY ASOSLARI 584
Abduxoliqova Farangiz Abduxoliq qizi

XIZMATLAR IQTISODIYOTI VA UNI RIVOJLANISHNING NAZARIY ASOSLARI

Abduxoliqova Farangiz Abduxoliq qizi
Samarqand iqtisodiyot va servis instituti,
“Raqamli iqtisodiyot” kafedrasi assistenti
farangizabduxoliqova57@gmail.com.
ORCID: 0009-0008-0108-0993

Annotatsiya. Maqolada xizmatlar iqtisodiyotining shakllanishi va rivojlanishining nazariy asoslari hamda uning mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish jarayonlaridagi o‘rni ilmiy-nazariy jihatdan tadqiq etilgan. Mintaqaviy rivojlanish nazariyalari doirasida xizmatlar sohasining iqtisodiy o‘sish, bandlik, hududiy raqobatbardoshlik va barqaror rivojlanishga ta’siri ochib berilgan. Xizmatlar iqtisodiyotini mintaqaviy iqtisodiy tizimlar bilan integratsiyalashtirishning nazariy yondashuvlari tizimlashtirilgan hamda ularni hududiy rivojlanish strategiyalari bilan uyg‘unlashtirish zarurati asoslab berilgan.

Kalit so‘zlar: xizmatlar iqtisodiyoti, mintaqaviy rivojlanish, hududiy iqtisodiyot, integratsiya, xizmat tarmoqlari, barqaror rivojlanish.

Abstract. The article examines the theoretical foundations of the formation and development of the service economy and its role in regional economic development processes. Based on modern theories of regional development, the impact of the service sector on economic growth, employment, territorial competitiveness, and sustainable development is revealed. Theoretical approaches to the integration of the service economy with regional economic systems are systematized, and the necessity of aligning the development of the service sector with regional socio-economic development strategies is substantiated.

Key words: service economy, regional development, regional economy, integration, service sector, sustainable development.

Аннотация. В статье исследованы теоретические основы формирования и развития экономики услуг, а также её роль в процессах регионального экономического развития. На основе современных теорий регионального развития раскрыто влияние сферы услуг на экономический рост, занятость, территориальную конкурентоспособность и устойчивое развитие регионов. Систематизированы теоретические подходы к интеграции экономики услуг с региональными экономическими системами, а также обоснована необходимость согласования развития сферы услуг с региональными стратегиями социально-экономического развития.

Ключевые слова: экономика услуг, региональное развитие, региональная экономика, интеграция, сфера услуг, устойчивое развитие.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotining tarkibiy tuzilishida xizmatlar sohasining ulushi yil sayin ortib borayotgani ushbu tarmoqning strategik ahamiyatini yanada kuchaytirmoqda. Rivojlangan mamlakatlarda xizmatlar sohasi yalpi ichki mahsulotning 65–75 foizini, rivojlanayotgan mamlakatlarda esa 45–55 foizini tashkil etmoqda. Bu ko‘rsatkichlar xizmatlar tarmog‘ining global iqtisodiy tizimdagi yetakchi o‘rnini yaqqol namoyon etadi.

Postindustrial iqtisodiyot sharoitida xizmatlar sohasi innovatsiyalar, inson kapitali va raqamli texnologiyalar bilan uzviy integratsiyalashgan holda rivojlanib, iqtisodiy oʻsishning muhim drayveriga aylanmoqda. Ayniqsa, mintaqaviy iqtisodiy rivojlanish nuqtai nazaridan xizmatlar tarmoqlari hududiy bandlikni ta’minlash, aholi daromadlarini oshirish hamda ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim omil sifatida namoyon boʻladi.

Shu bois xizmatlar iqtisodiyoti va mintaqaviy rivojlanish oʻrtasidagi nazariy bogʻliqlikni ilmiy asosda tadqiq etish, ularning oʻzaro ta’sir mexanizmlarini aniqlash va tizimlashtirish dolzarb ilmiy masalalardan biri hisoblanadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Jahon amaliyotida uzoq yillar davomida xizmatlar iqtisodiyotiga oid koʻplab fundamental va amaliy nazariy tadqiqotlar amalga oshirilgan boʻlib, ularning natijasida mazkur sohaning ilmiy asoslari shakllantirilgan hamda turli konseptual yondashuvlar rivojlantirilgan. Xizmatlar sohasi iqtisodiy tizimning muhim tarkibiy qismi sifatida iqtisodiy oʻsish, bandlikni ta’minlash, aholi farovonligini oshirish va hududiy rivojlanish jarayonlari bilan uzviy bogʻliq holda tadqiq etib kelinmoqda.

Xizmat koʻrsatish sohasiga xorijiy olimlar tomonidan turlicha ta’riflar berilgan. Jumladan, F. Kotler xizmatni “bir tomon ikkinchi tomonga taklif qilishi mumkin boʻlgan, asosan nomoddiy xarakterga ega va mulk huquqining oʻtishiga olib kelmaydigan faoliyat yoki foyda” [1] sifatida izohlaydi. Uning ta’kidlashicha, xizmat koʻrsatish moddiy mahsulot bilan bogʻliq boʻlishi ham, undan mustaqil ravishda amalga oshirilishi ham mumkin. Mazkur yondashuv xizmatlarning nomoddiyligi, ajralmasligi va oʻziga xos qiymat yaratish xususiyatlarini ochib berishda muhim nazariy asos boʻlib xizmat qiladi.

Mamlakatimiz iqtisodchi olimlari tomonidan ham xizmatlar sohasining iqtisodiy tabiati va rivojlanish qonuniyatlari keng oʻrganilgan. Xususan, M.Q. Pardayev va boshqa tadqiqotchilar xizmatlar bozorining oʻziga xos jihatlarini tahlil qilib, uning klassik erkin bozor tamoyillariga asoslanishi, yuqori darajadagi egiluvchanligi, kon’yunkturaga sezgirligi, segmentlashgan tuzilishga egaligi hamda hududiy omillar bilan chambarchas bogʻliqligini asoslab berganlar[2].

Shuningdek, M.Q. Pardayev va M.K. Mirzayev oʻz ilmiy izlanishlarida xizmatlar sohasining nazariy masalalari, tarmoqlar kesimida rivojlantirishning ustuvor yoʻnalishlari va istiqbollari, shuningdek, mazkur sohaning oʻziga xos iqtisodiy xususiyatlarini tizimli ravishda tahlil qilganlar[3]. Ularning tadqiqotlari xizmatlar iqtisodiyotini hududiy rivojlanish strategiyalari bilan uygʻunlashtirish hamda xizmat tarmoqlarining raqobatbardoshligini oshirish masalalarini ilmiy jihatdan asoslashda muhim metodologik ahamiyat kasb etadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu maqolada qiyosiy tahlil hamda induksiya va deduksiya baholash usullaridan foydalanildi. Qiyosiy usuldan foydalanilib, statistik ma’lumotlar asosida ularni tahlillari amalga oshirilib ilmiy xulosalar berildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Iqtisodiy nazariyada xizmatlar sohasi nomoddiy mahsulotlar ishlab chiqarishga ixtisoslashgan iqtisodiy faoliyat turi sifatida talqin etiladi. Klassik iqtisodiy maktab vakillari xizmatlarni asosan moddiy ishlab chiqarish bilan taqqoslagan holda ikkilamchi faoliyat sifatida baholagan boʻlsalar, zamonaviy iqtisodiy yondashuvlarda xizmatlar iqtisodiyoti iqtisodiy oʻsishning muhim va ajralmas tarkibiy qismi sifatida e’tirof etiladi. Hozirgi sharoitda xizmatlar sohasi qoʻshimcha qiymat yaratish, bandlikni ta’minlash va innovatsion rivojlanishni jadallashtirishda muhim omil boʻlib xizmat qilmoqda.

Neoklassik va institutsional yondashuvlarda xizmatlar sohasi inson kapitali, innovatsiyalar va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari bilan uzviy bogʻliq tarmoq sifatida talqin qilinadi. Bu esa xizmatlar iqtisodiyotini mintaqaviy iqtisodiy tizimlarning asosiy va strategik elementlaridan biri sifatida koʻrib chiqish zarurligini asoslaydi. Ayniqsa, bilimlar iqtisodiyoti sharoitida xizmatlar sohasi hududiy rivojlanishning intellektual va texnologik asosini shakllantiradi.

Mintaqaviy rivojlanish nazariyalarida xizmatlar sohasi hududiy iqtisodiy tizimning muhim tarkibiy qismi sifatida qaraladi. Endogen rivojlanish nazariyasiga koʻra, xizmatlar mahalliy resurslardan samarali foydalanishni ta’minlaydigan, ichki salohiyatni safarbar etadigan va hududiy iqtisodiy oʻsishni qoʻllab-quvvatlaydigan omil hisoblanadi.

1 Котлер Ф. Основы маркетинга. – Москва: Прогресс,1993.
2 Пардаев М.Қ., Исроилов Ж.И., Ғаппаров А.Қ. Хизмат кўрсатиш соҳасида иқтисодий таҳлилни такомиллаштириш муаммолари. Рисола. Самарқанд. «Зарафшон», 2009. - 66 б.- 4,1 б.т.
3 M.Q.Pardayev, Q.J.Mirzayev. Xizmatlar sohasi iqtisodiyoti . Oʻquv qoʻllanma .T.:”Iqtisodiyot-moliya”, 2014. 256-263-betlar.

Klaster nazariyasida esa xizmatlar sohasi ishlab chiqarish tarmoqlari bilan o‘zaro integratsiyalashgan holda mintaqaviy raqobatbardoshlikni oshirishga xizmat qiladi. Xususan, logistika, moliyaviy xizmatlar, ta’lim, konsalting va axborot xizmatlari iqtisodiy faollikni rag‘batlantirib, biznes muhitining sifatini yaxshilaydi.

Klaster nazariyasiga muvofiq, iqtisodiy klasterlar — o‘zaro bog‘liq kompaniyalar, xizmat ko‘rsatuvchi subyektlar, oliy ta’lim muassasalari, ilmiy-tadqiqot markazlari, logistika va moliyaviy institutlardan iborat, geografik jihatdan yaqin joylashgan iqtisodiy subyektlar tizimidir. Bunday klasterlar hududiy raqobatbardoshlikni oshirish, texnologiyalarni samarali tarqatish, innovatsiyalarni joriy etish hamda bozor talabiga tezkor va samarali javob berish imkonini yaratadi. Mazkur yondashuv klaster ishtirokchilari o‘rtasidagi bilim va tajriba almashinuvi, kooperatsiya hamda o‘zaro bog‘liqlikning strategik ahamiyatini alohida ta’kidlaydi.

Hozirgi global iqtisodiyotda xizmatlar sohasi o‘ta muhim strategik rol o‘ynaydi. Uning ta’siri nafaqat xizmatlar ko‘rsatish sohasida, balki ishlab chiqarish tarmoqlari bilan ham uzviy bog‘liq:

− xizmatlar sektori global yalpi ichki mahsulotining taxminan 65 %ini tashkil etadi, bu ko‘rsatkich yuqori daromadli va rivojlangan mamlakatlarda 70 %dan oshadi.

− masalan, aqshda xizmatlar sektori yalpi ichki mahsulotning qariyb 80 %ini tashkil etadi va ishlab chiqarish tarmoqlarining raqobatbardoshligini ta’minlaydi.

− shuningdek, logistika xizmatlari global yaimning taxminan 11 % ulushiga ega bo‘lib, bu xizmat faoliyatining ishlab chiqarish va savdo jarayonlariga sezilarli ta’sir ko‘rsatishini anglatadi.

Bu ma’lumotlar ko‘rsatadiki, xizmatlar sohasi nafaqat iqtisodiy faoliyatdagi ulushini oshirib bormoqda, balki ishlab chiqarish tarmoqlari bilan ham chuqur integratsiyalashgan holda rivojlanmoqda.

Klasterlar kontekstida xizmatlar sohasi quyidagi jihatlar orqali ishlab chiqarish tarmoqlari bilan o‘zaro bog‘lanadi:

1. Logistika xizmatlari — tovarlar va xizmatlarning bozorga yetkazilishi jarayonini optimallashtiradi hamda ishlab chiqarish zanjirining samaradorligini oshiradi. Logistika xarajatlarining umumiy iqtisodiy faoliyatdagi salmoqli ulushi ushbu xizmatlarning ishlab chiqarishni qo‘llab-quvvatlashdagi muhim rolini tasdiqlaydi.
2. Moliyaviy xizmatlar — ishlab chiqarish subyektlarini investitsiyalar, kredit resurslari va pul oqimi bilan ta’minlaydi. Global moliyaviy bozorlar hajmining yuksakligi, jumladan AQShda moliyaviy xizmatlarning YaIMdagi 7,6 % ulushi, ularning iqtisodiy barqarorlik va rivojlanishdagi o‘rnini namoyon etadi.
3. Ta’lim xizmatlari — inson kapitalini rivojlantirib, ishlab chiqarish tarmoqlarini yuqori malakali mutaxassislar bilan ta’minlaydi. Ma’lumotlarga ko‘ra, global ta’lim xizmatlari bozori kelgusi yillarda 10,3 trillion dollargacha o‘sishi kutilmoqda, bu esa ushbu sohaning uzoq muddatli strategik ahamiyatini ko‘rsatadi.
4. Konsalting xizmatlari — ishlab chiqarish strategiyalarini takomillashtirish, innovatsiyalarni joriy etish va samaradorlikni oshirish bo‘yicha professional maslahatlar beradi. Global konsalting bozori hajmining 900 milliard dollardan oshishi mazkur xizmat turining zamonaviy iqtisodiyotdagi muhim o‘rnini tasdiqlaydi.

Klaster nazariyasi ta’kidlaydiki, xizmatlar sohasi ishlab chiqarish tarmoqlari bilan o‘zaro integratsiyalashgan holda iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, chunki:

− xizmatlar sohasi ishlab chiqarish uchun zarur bo‘lgan resurslar, infratuzilma va ko‘makchi xizmatlarni taqdim etadi;

− klaster shaklidagi xizmatlar ta’minoti innovatsiyalarni jadallashtiradi va raqobatbardoshlikni kuchaytiradi;

− xizmatlar ta’siri natijasida ishlab chiqarish zanjiri samaradorligi sezilarli darajada yaxshilanadi.

Bunday integratsiya iqtisodiy o‘sishga bevosita ta’sir ko‘rsatishi bilan birga, hududlarda yangi ish o‘rinlari yaratish va iqtisodiy faollikni kengaytirishga xizmat qiladi.

Klaster nazariyasining asosiy tezisi shundan iboratki, hududiy integratsiyalashgan xizmatlar va ishlab chiqarish tarmoqlari o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik raqobatbardoshlikni oshirishning muhim omilidir. Global statistik ma’lumotlar xizmatlar sektori iqtisodiy faoliyatning asosiy qismini tashkil etishini va ishlab chiqarish tarmoqlariga samarali qo‘llab-quvvatlovchi ta’sir ko‘rsatishini tasdiqlaydi.

Xizmatlar iqtisodiyoti va mintaqaviy rivojlanish o‘rtasidagi bog‘liqlik ikki tomonlama xususiyatga ega. Bir tomondan, xizmatlar sohasining rivojlanishi mintaqalar iqtisodiy o‘sishini rag‘batlantiradi; ikkinchi tomondan, mintaqaviy iqtisodiy muhit xizmatlar tarmoqlarining shakllanishi va kengayishiga qulay sharoit yaratadi.

Mahalliy xizmat tarmoqlarini izchil rivojlantirish orqali hududiy mehnat bozori faollashadi, aholi bandligi oshadi hamda turmush darajasi yuksaladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O‘tkazilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, xizmatlar iqtisodiyoti mintaqaviy rivojlanishning ajralmas va strategik tarkibiy qismi hisoblanadi. Xizmatlar sohasi hududiy iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, bandlikni kengaytirish hamda mintaqalarning raqobatbardoshligini oshirishda muhim rol o‘ynaydi. Ayniqsa, xizmatlar va ishlab chiqarish tarmoqlari o‘rtasidagi integratsiya hududiy iqtisodiy tizimlarning samaradorligini yuksaltirishga xizmat qiladi.

Shu bois xizmatlar iqtisodiyotini mintaqaviy rivojlanish strategiyalari bilan uyg‘unlashtirish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb vazifa hisoblanadi.

Mazkur yo‘nalishda quyidagi takliflarni ilgari surish maqsadga muvofiq:

− mintaqalarda xizmatlar sohasini rivojlantirishni hududiy ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanish dasturlari bilan tizimli ravishda integratsiyalash;

− xizmatlar klasterlarini shakllantirish va ularni ishlab chiqarish tarmoqlari bilan uzviy bog‘lash orqali hududiy raqobatbardoshlikni oshirish;

− xizmatlar sohasida innovatsiyalar va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali samaradorlikni kuchaytirish;

− hududiy mehnat bozorini xizmatlar tarmoqlarining ehtiyojlariga mos ravishda rivojlantirish va inson kapitalini mustahkamlash.

Umuman olganda, xizmatlar iqtisodiyotini izchil rivojlantirish mintaqalarning iqtisodiy salohiyatini yuksaltirish, barqaror o‘sishni ta’minlash hamda aholi farovonligini oshirishning muhim omili sifatida namoyon bo‘ladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. Porter, M. E. The Competitive Advantage of Nations. — New York: Free Press, 1990. — 855 b.
2. North, D. C. Institutions, Institutional Change and Economic Performance. — Cambridge: Cambridge University Press, 1990. — 152 b.
3. Krugman, P. Geography and Trade. — Cambridge, MA: MIT Press, 1991. — 156 b.
4. Fujita, M., Krugman, P., Venables, A. The Spatial Economy: Cities, Regions, and International Trade. — Cambridge, MA: MIT Press, 1999. — 367 b.
5. Gershuny, J., Miles, I. The New Service Economy: The Transformation of Employment in Industrial Societies. — London: Frances Pinter, 1983. — 304 b.
6. O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi. O‘zbekistonda xizmatlar sohasining rivojlanishi: statistik to‘plam. — Toshkent, 2023. — 120 b.
7. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiy taraqqiyot va kambag‘allikni qisqartirish vazirligi. Hududlarni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirish strategiyasi. — Toshkent, 2022. — 98 b.
8. Kotler, F. Marketing asoslari. — Moskva: Progress, 1993.
9. Pardayev, M.Q., Isroilov, J.I., G‘apparov, A.Q. Xizmat ko‘rsatish sohasida iqtisodiy tahlilni takomillashtirish muammolari. Risola. — Samarqand: “Zarafshon”, 2009. — 66 b.
10. Pardayev, M.Q., Mirzayev, Q.J. Xizmatlar sohasi iqtisodiyoti. O‘quv qo‘llanma. — Toshkent: “Iqtisodiyot-moliya”, 2014. — 256–263-betlar.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir oʻgʻli

2026. № 2

© Materiallar koʻchirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida koʻrsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga
maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.
El.Pochta: sq143235@gmail.com
Bot: @iqtisodiyot_77
Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna boʻlishingiz mumkin. Obuna boʻlgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga toʻlov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida joʻnatishingizni soʻraymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga joʻnatamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan
Oʻzbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi
Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan
№566955 reyestr raqami tartibi boʻyicha roʻyxatdan oʻtkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulugʻbek tumani
Kumushkon koʻchasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz